

jmění nabyté, později teprve majetek rodový. Vedle bratrů bylo jim dovoleno dědit pouze čtvrtinu otcovského dědictví. Nárok ženského potomstva byl tudíž stejně omezen jako v jiných právech ve stř. Evropě.

Později v dědickém právu polském se vyvinuly čtyři třídy dědiců. V první třídě povolávání byli descendenti, synové a dcery a jejich potomstvo. Z majetku otcovského dostávali synové $\frac{3}{4}$ a dcery $\frac{1}{4}$. Dědici téhož pohlaví dělili se in capita. Statky zděděné po matce dědili descendeti rovným dílem bez rozdílu pohlaví. Platilo zde velmi přísně také pravidlo *materna maternis, paterna paternis*.

Ve druhé třídě dědili bratři a sestry a mezi nimi rozeznáváno opětne jednak podle pohlaví, jednak brán zřetel, odkud dědictví pocházelo. Po bratru nastupovali tudíž v jmění otcovské i v nově nabyté bratři ve $\frac{3}{4}$, sestry v $\frac{1}{4}$ majetku. Statky mateřské dědili bratři a sestry rovným dílem. Po sestře připadal majetek na bratry a sestry bez zřetele na to, odkud majetek pocházel, v rovných částech. Pokud jde o bratry a sestry polorodé, uplatňovala se zde opětne známá zásada *materna maternis, paterna paternis*.

Právo litevské však znalo v případě tomto zásadu, *frater fratri moritur* a vylučovalo pokolení ženské.

Ve třetí třídě nastupovali příbuzní v linii vzestupné, ascendent. Bylo zde pak ustanoveno, že zůstal-li jeden ascendent, dědil majetek veškeren. Když zůstali oba rodiče nebo oba páry rodičů, dědili každý polovici. Příbuzný bližší vylučuje vzdálenějšího, při čemž připadala jedna polovina ascendentům otcovským a druhá polovina ascendentům mateřským. Právo polské v pozdějším svém vývoji neuznalo tudíž zásady, že ascendent jsou vyloučení, ale přece jen hledělo na dědické právo ascendentů nepříznivě a nazývalo tuto zásadu *successio luctuosa seu tristis, misera res est pater filio heres*.

V poslední třídě povolávání byli boční příbuzní do 8. stupně a rozeznáváno i zde mezi majetkem, který byl zděděn po otci a po matce.

§ 40. Posloupnost v léno, ve fidejkomis a ve statky selské.

1. Jak bylo uvedeno, původně se léno nedědí, teprve později se vytváří dědičnost léna, která se odchyluje od pravidel

delné posloupnosti alodní. Okruh osob, které byly povolány k dědické lenní posloupnosti, byl velmi omezen. Původně dědí jen syn zůstavitelův, později descendentí. Boční příbuzní jsou v německém lenním právu vyloučeni. Jen dědickými smlouvami mohlo se na ně dědické právo vztáhnouti. Také je-li více dědiců, léno se nedělí, nýbrž jen jeden schopný dědic jest od lenního pána vyvolen. Zpravidla jest to nejstarší syn. Může však se uskutečniti i posloupnost k ruce společné. Odchylně od německého lenního práva, v lenním právu langobardském, vytvořilo se dědické právo bočných příbuzných, ascendentí však byli i zde vyloučeni. V právu langobardském uskutečňovalo se také dělení mezi více dědici, mohlo však býti ustanoveno, že má děditi jen nejstarší příbuzný a ostatní dědice odškodniti.

2. Zvláštní posloupnost byla také ve statky vysoké šlechty. Zájem vysoké šlechty směřoval k tomu, jak uvedeno, aby její statky zůstaly nerozdělené. Šlechta tvořila si autonomní řády rodinné, které upravovaly soužití členů rodiny na majetku, ale zvláště upraveno bylo dědění t. zv. s v ě ř e n s t v í m nebo-li t. zv. f i d e j k o m i s y. Fidejkomis je právní ústav, spočívající v tom, že určitý majetek podle ustanovení určité osoby (t. j. zakladatele fidejkomisu) má přecházeti určitým řádem jen na určité členy rodiny. Cílem fidejkomisu bylo, aby určitý majetek byl šlechtickým rodinám zachován. Předmětem fidejkomisu byly především pozemky, které poskytovaly zdroj příjmů. Fidejkomisy jsou vlastně v rodinách šlechtických reakcí proti šířícím se volným dispozicím nemovitostmi.

Když bylo recipováno římské právo, vyšší šlechta uzavírala rodinné smlouvy a dosahovala jimi nedílnosti rodinného jmění a nižší šlechta navázala na římskou fidejkomissární substituci podle 159. novely Justiniánovy. Ustanovení těchto dalo se však použítí jen částečně. Odkazy podle fidejkomissární substituce mohly přecházeti v rodině jen do čtvrtého kolena, načež se v rukou posledního držitele odkaz stával v dispozici volným. Novému rodinnému fidejkomisu zůstalo sice jméno z práva římského, obsah ústavu se však změnil. Rodinný fidejkomis rozšířil se v celé střední Evropě a zůstal i v novějších kodifikacích. Právní poměry držitele fidejkomisu k fidejkomisnímu jmění jest vykládán různě. Jedni tvrdí, že fidejkomisní jmění jest zvláštním účelovým jměním, které náleží vlastnickým právem rodině, kdežto držitel fidejkomisu má pouze obsáhlé právo po-

živací. Jedni vykládají právní poměr rodiny k fidejkomisnímu jmění jako vlastnictví vrchní, držitele fidejkomisu jako podvlastnictví. Konečně se tvrdí, že držitel fidejkomisu jest skutečným vlastníkem, ale omezený čekatelským právem ostatních členů rodiny.

Ve fidejkomis se nastupuje řádem podle vůle zakladatele fidejkomisu. Každý čekanec nastupuje tudíž podle principu *ex pacto et providentia majorum*, t. j. že jeho dědické právo není nijak závislé na právu předcházejícího držitele. Také náležitosti dědicovy řídí se podmínkami, jež určil zakladatel. Pravidelně zakladatel fidejkomisu stanovil i zvláštní řád, podle něhož se fidejkomis dědí. Jest to buď *m a j o r á t*, t. j. je-li povolán nejstarší z nejbližších zákonných dědiců posledního držitele; nebo *s e n i o r á t*, je-li povolán nejstarší čekanec z celého rodu; nebo *p r i m o g e n i t u r a*, náleželi přednost nejstaršímu čekanci z nejstarší linie. Podobně může se hleděti také k věku nejmladšímu. Jest to t. zv. *m i n o r á t*, je-li povolán nejmladší z nejbližších zákonných dědiců, nebo *j u n i o r á t*, je-li povolán nejmladší z celého rodu a *u l t i m o g e n i t u r a*, t. j. náleželi přednost nejmladší linii.

Fidejkomis, který byl velmi rozšířen v době starší, zaniká v novém zákonodárství a jest zakazován.

3. Zvláštní posloupnost byla také ve *s t a t k y s e l s k é*. Účelem posloupnosti selské bylo, aby se selský statek udržel v jedné ruce, t. j. aby se statek dostal jednomu dědici a ostatní aby obdrželi výbyt. V některých právech je pravidlem, že sám otec může stanovit tohoto jediného dědice (*Anerbe*). Někde jest dědicem selským nejmladší syn.

Spoludědici mají nárok na vybytí, které se řídí podle velikosti a bohatosti statku, při čemž se oceňuje statek cenou nejnížší. Někdy jsou ponecháváni nejbližší dědici na statku a obdrží zde práci.

I v novějších právních ustanoveních se vyskytají předpisy, které odlišují posloupnost v selský statek od posloupnosti v majetek jiný.

§ 41. Právo odúmrté.

I. Nebylo-li dědiců, stávala se pozůstalost odúmrtí, t. j. spadala na panovníka nebo na stát, po případě na vrchnost